

Chapter 11

bihar board class 9 sanskrit solutions – ग्राम्यजीवनम्

ग्राम्यजीवनम्

अभ्यासः (मौखिकः)

निम्नलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं दत्त-

- (क) अस्माक देशे जनाः कुत्र वसन्ति ?
- (ख) भारते केषां संख्या अधिका अस्ति?
- (ग) प्राचीनकाले ग्राम्यजीवनं कीदृशम् आसीत् ?
- (घ) विदेशेषु ग्रामेऽपि कीदृशी समृद्धिः आगता?
- (ङ) अद्य ग्रामे कस्य कल्पना नास्ति?

उत्तर— (क) अस्माकं देशे जनाः ग्रामे नगरे च वसन्ति।

- (ख) भारते ग्रामाणाम् संख्या अधिका अस्ति।
- (ग) प्राचीनकाले ग्राम्यजीवनं बहुसुखमयम् आसीत्।
- (घ) विदेशेषु ग्रामेऽपि वैज्ञानिकी समृद्धिः आगता।
- (ङ) अद्य ग्रामे स्वर्गस्य कल्पना नास्ति।

अभ्यासः (लिखितः)

1. अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया दत्त-

- (क) भारतं केषाम् देशः अस्ति?
- (ख) देशे ग्रामापेक्षया केषां संख्या क्रमशः वर्धते?
- (ग) मानवः कां कल्पयित्वा नगराणि निर्ममे?
- (घ) मानवेभ्यः केषां वस्तूनाम् आवश्यकता वर्तते?
- (ङ) अद्यत्वे ग्रामेषु कीदृशं संकटकारणं दृश्यते ?

उत्तर—(क) भारतं ग्रामाणाम् देशः अस्ति।

- (ख) देशे ग्रामापेक्षया नगराणाम् संख्या क्रमशः वर्धते।
- (ग) मानवः स्वस्य भौतिकी सुखसमृद्धिं कल्पयित्वा नगराणि निर्ममे।
- (घ) मानवेभ्यः भोजनं वसनं आवासश्चेति तिस्रः आवश्यकता वर्तते।
- (ङ) अद्यत्वे ग्रामेषु समाजे च राजनीतिप्रसारेण दलप्रतिबद्धता, जातिवादः भूमिविवादः संकटकारणम् दृश्यते।

2. अधोलिखितपदानां प्रकृति-प्रत्यय विभागं लिखत-

- (कि) संस्कृति -सम् + √कृ + क्तिन्
- (ख) ग्राम्यम्-ग्राम + यत्
- (ग) अवरुद्धम्-अव + √रुद्ध + क्त
- (घ) वैज्ञानिकः-विज्ञान + ठक्
- (ङ) कदा-कत् + आ

3. संधि-विच्छेद कुरुत-

- (क) ग्रामेऽद्यपि = ग्रामे + अद्य + अपि
- (ख) एतल्लाभः = एतत् + लाभः

- (ग) धनार्जनम् = धन + अर्जनम्
(घ) चेति = च + इति
(ङ) प्राचीनोक्तिः = प्राचीन + उक्तिः

4. अधोलिखितानां वाक्यानां संस्कृतभाषायामनुवादं कुरुत-

- (क) हमारे देश में अधिक लोग गाँव में रहते हैं ।
(ख) प्राचीनकाल में गाँव का जीवन सुखमय था।
(ग) गाँव में न्यूनतम सुविधाएँ हैं।
(घ) गाँव के लोग नगरों में जीविका पाते हैं।
(ङ) गाँव में आज स्वर्ग की कल्पना नहीं है।

- उत्तर-**(क) अस्माकं देशे बहवः जनाः ग्रामे निवसन्ति।
(ख) प्राचीनकाले ग्रामस्य जीवनं सुखमयं आसीत्
(ग) ग्रामे न्यूनतमा सुविधा अस्ति।
(घ) ग्रामस्य जनाः नगरेषु जीविका लभन्ते।
(ङ) ग्रामे अधुना स्वर्गस्य कल्पना न विद्यते।

5. अधोलिखितानां पदानां स्ववाक्येषु प्रयोगं कुरुत-

- (क) निर्वहन्ति-जनाः स्वग्रामेण सम्बन्धं अपि निर्वहन्ति।
(ख) अधुना-अधुना वृष्टिः न अभवत् ।
(ग) पुरा- पुरा भारतवर्षः सम्पन्नः आसीत्।
(घ) कदा-त्वं कदा पठसि?
(ङ) पलायते-भिक्षुकः नगरं प्रति पलायते।